

CARACTERE

de Al. Monciu Sudinschi

Data premierei : 15 martie 1976.

Regia : GEORGE BĂNICĂ. Scenografia : EUGENIA BASSA CRÎȘMARU.

Distribuția : GEORGE BĂNICĂ (Reporterul) ; FLORIN ZAMFIRESCU (Dumitru Mitache) ; RODICA MANDACHE (Elena Vinău) ; ION ANGHEL (Nicolae Năslău) ; DORINA LAZĂR (Eugenia Plătică) ; GEO COSTINIU (Nicolae Jercănescu) ; JORJ VOICU (Victor Popa) ; CONSTANTIN COJOCARU (Prezentatorul).

Un spectacol bucureștean cu o faimă bună, dobândită înaintea reprezentării lui în București : toamna trecută, la Gala recitalurilor din Bacău, juriul se pronunțase, în unanimitate, favorabil și acordase premiul I tinerilor actori care susținuseră această reprezentație, specifică unei activități de Studio ; am așteptat câteva luni să vedem și noi spectacolul, să-i confirmăm calitățile și faima sau — de ce nu ? — să le infirmăm. Și iată că „Săptămîna dramaturgiei românești”, organizată de Teatrul Giulești, se inaugurează cu premiera *Caractere*. Am înregistrat spectacolul ca pe o excelentă formulă artistică, destinată să angajeze un dialog deschis și direct cu contemporanii, despre contemporaneitate, în mod contemporan.

Cele două volume, *Caractere* și *Biografii comune*, precum și activitatea publicistică din „Flacăra” sau din alte publicații literare, l-au impus pe Al. Monciu Sudinschi ca pe un scriitor cutezător și original prin formula de „demitizare a pozitivului”, pe care o încearcă, prin străduința de a-și privi și zgândări eroii nu ca pe niște statui vorbitoare, ca pe niște perfecțiuni, ci ca pe niște oameni, pur și simpli, așa cum sînt ei, cu adevărat, în realitate, cu calități și slăbiciuni, cu împliniri și bucurii, cu nevoi și cu dureri.

Literatura lui Monciu Sudinschi (concepută ca o suită de convorbiri purtate de un real sau ipotetic reporter, cu diverși interlocutori reali) e, deocamdată, nedefinită ca gen. Ea are trăsături de reportaj, de document înregistrat ad-hoc, de notații cu caracter jurnalistic. Dar, așa ciudată și incertă, izbitoră prin expresie și stil (limbaj frust, cu termeni verbali mutați dintr-o sferă semantică în alta, cu unele sentențioase incon-

gruențe, cu amuzante dezacorduri, cu tendințe de zeflemea la adresa clișeeilor verbale și automatismelor de gîndire), ea se distinge prin suculența și farmecul ce-l conferă autenticității și adevărului pe care-l transmite.

Din țesătura sau revărsarea faptelor cotidiene, bogată în informații privind viața familială, munca, felurile profesiunii, pasiunile extraprofesionale ale interlocutorilor, se conturează, cursiv și firesc, cu aparență spontaneității, fără urina vreunui retorism grav, adevărate caractere, reprezentative, vii și colorate. Lumina unui realism viguros, proiectată asupra biografiei eroilor, nu refuză și lumina fanteziei autorului și, mai ales, lumina copioasă a umorului. Toate acestea aruncă asupra personajelor o aură poetică euceritoare. Dincolo de savoea „fixațiilor” stilistice, care i-au adus autorului o mică notorietate, și de efectul deconectant al ironiilor lui pe seama aspectelor sau laturilor prezumțios sau pretins grave ale vieții și relațiilor sociale, dialogurile lui Monciu Sudinschi impun cu subtilitate ceea ce este cu adevărat important și serios, ba, uneori, chiar extrem de grav, în esența lor. Importanță e, astfel, în primul rînd, ideea că valoarea umană stă în fapte și nu în vorbe. Important e, apoi, adevărul că principalele și dominantele coordonate ale existenței sînt munca și efortul autoperfecționării. Mai important decît toate mi se pare a fi confruntarea eroilor cu dialectica devenirii istorice a societății noastre ; aceasta se face evidentă peste neîmpliniri și decepții, peste nemulțumiri — în forța interioară a oamenilor, în exemplele lor de abnegație și dăruire socială, în eroismul lor cotidian, în capacitatea lor de a transforma neobișnuitul în obișnuit. Printre trăsăturile omenești fundamentale ale tuturor portretelor, se reliefează : inteligența și hărnicia, omenia, omenescul curent, de rînd, lipsit de emfază ; sînt trăsături prin excelență specifice poporului nostru și ele fac ca interlocutorii lui Monciu Sudinschi să se distingă de eroii altor literaturi, să fie fermecători prin natura lor autentică, authtonă.

Citînd volumele lui Al. Monciu Sudinschi, actorul George Bănică a intuit caracterul popular, accesibilitatea, savuroasa autenticitate a portretelor evocate sau închipuite în ele. Privite ca ipoteze, ca sugestii, pentru tot atîtea personaje dramatice, ele i-au stimulat bunul gînd de a le aduce — și verifica virtuțile — pe scenă. A avut, în același timp — în actul regizoral la care a recurs —, modestia de a nu interveni cu pretenții dramaturgice suplimentare, mulțumindu-se să înfățișeze tipurile așa cum i-au fost oferite de autorul lor. A relevat cu discernămint și discreție șase „biografii” și le-a dat „feu vert” în scenă, absolut fidel textului, ca și forme originale în care aceste biografii se dezvăluie — în niște simple și obișnuite convorbiri. A dat, în chipul acesta, naștere unui spectacol simplu și atrăgător, cu valoarea unui document despre oamenii zilelor

noastre și despre idealurile lor constructive. Modestă ca inspirație regizorală, montarea se recomandă printr-un remarcabil echilibru între aparente și esențe, între aspectele plăcute și cele mai puțin plăcute ale vieții și ale existenței omenești; prin măsură în exprimarea și sublinierea revelatoarelor detalii de viață cu care autorul demonstrează ecoul și efectul în conștiințe al implicațiilor politice și sociale, economice și morale, psihologice.

Meritul în realizarea acestui echilibru aparține, firește, actorilor. Ei n-au putut beneficia, ca de obicei, de sprijinul vreunor artificii scenice; s-au biziuit, așadar, exclusiv pe mijloacele proprii de expresie corporală și verbală, pe darul lor de a sugera rapid și spontan trăsătura dominantă a unui tip uman. Invenția lor compozițională — diversă și pitorească, gravă sau hazlie — pare nelimitată. Dezlănțuirea și reținerea, pe date de lirism, de naivitate și de candoare ale lui Florin Zamfirescu, în sublinierea fatalității comice din viața lui Dumitru Mitache, aspirant la gloria de lăcătuș și ajuns, spre dezamăgirea părinților săi, preinși intelectuali, strungar siderurgist, e excepțională. Forța temperamentului lui Jorj Voicu, delicioasa folosire a particularităților dialectale (accentul ardelenesc propriu maestrului oțelar Popa) au dus la întruchiparea unui portret scenic deosebit de expresiv și autentic. Ro-

dica Mandache a fost, la rindu-i, realmente, grozavă, în redarea elanurilor romantice ale fetei Elena Vinău. Actrița a subliniat cu ironie dezinvoltă aspirația sinceră a Elenei Vinău la nimbul de poezie, la care, însă, vai, din pricina unei înduioșătoare și reale nepregătiri, jinduiește zadarnic. Fin nuanțat și cu multă sensibilitate a dezvăluit Dorina Lazăr nostalgia tinutului natal, trăite și afirmate de operatoarea chimistă Eugenia Plătică. De multă vreme nu l-am văzut pe Ion Anghel desfășurându-și paleta interpretativă cu atita naturalețe și siguranță, cu atita culoare, precum a făcut-o în rolul bolovănos al bănățeanului practicist și suspicios Nicolae Năslău din Glimboca. Geo Costiniu a proiectat asupra abnegației și eroismului inginerului Nicolae Jercănescu o privire inteligentă și subtilă, evidențiind cu sinceritate și eleganță, de sub aparența insului infatuat, cu porniri zeflemitoare, esența pozitivă a personajului, temeinica lui pregătire profesională și ambiția nobilă a autodepășirii. Ca interpret al Reporterului, George Bănică s-a comportat firesc și discret, lăsând câmp liber de desfășurare interlocutorilor săi, care, așa după cum am văzut, s-au achitat cu brio de sarcinile lor.

Valeria Ducea

ALTE PREMIERE

TEATRUL NAȚIONAL
„VASILE ALECSANDRI”
DIN IAȘI

IVONA, PRINCIPESA
BURGUNDIEI

de Witold Gombrowicz

Afișul Teatrului Național din Iași — bogat, la capitolul dramaturgiei naționale, în titluri substanțiale, ce alcătuiesc o zestre trainică, vrednică de un repertoriu permanent (Istoria ieroglică, Petru Rareș, O scrisoare pierdută, Într-o singură seară, Chișimia, Opinia publică) — contribuie la deschiderea

repertoriului național prin introducerea unor scrieri inedite. După *Celestina* de Rojas, *Don Juan...* de Max Frisch, în stagiunile trecute, iată, acum, un Gombrowicz.

Scriitorul polonez Witold Gombrowicz (1904—1969) este un nume de primă mărime în literatura secolului XX; mai puțin cunoscut nouă, el și-a dobândit o fulgurantă faimă europeană în deceniul '50—'60, cu o operă scrisă în principal înainte și imediat după război. O faimă, inițial, „de vogă” și publicitate literară, ce l-a clasat pripit în sertarele teatrului „absurd”, notorietate convertită, apoi, într-o îndreptățită reconsiderare, ce a vizat și vizează unicitatea stilului și complexitatea viziunii sale (amintim Premiul literar internațional 1967, ca și reprezentarea masivă, pe nenumărate scene europene și sud-americane). Gombrowicz se revendică unei zone specifice a sensibilității culturale europene, zonă în care recunoaștem, deopotrivă, direcțiile unui moralism raționalist, ale unui romantism istoric, sarcasmul viziunilor tragico-grotești și poeticul macabru, literatura lui, de marcantă originalitate, în-